

з охорони інтелектуальної власності у сфері науково-технічної діяльності, комерційних позначень, товарних знаків, на підставі чого зроблено висновок про доцільність прийняття Кодексу України про інтелектуальну власність (підрозділ 3.2). У контексті забезпечення права людини на повагу її гідності важливим є дослідження різних аспектів проблем медичного права та біоетики в Україні у контексті його уніфікації: дилеми між принципами Мертона і Мітроффа в проведенні медичних експериментів, забезпечення прав людини в генній медицині, визначення правового статусу ембріона, проблем трансплантології та забезпечення духовної цілісності людини (підрозділ 3.4). Також аналізуються проблеми правоутворення у сфері страхового, авторського, земельного і трудового права, а також сформульовано низку пропозицій до чинного законодавства. Акцентовано увагу на проблемах розвитку господарського права, зокрема, правового регулювання інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності, захисту у сфері економічної конкуренції, правового регулювання відносин між учасниками господарського товариства.

Окремий блок присвячено дослідженню проблем правоутворення у кримінальному та кримінально-процесуальному праві, де досліджуються проблеми уніфікації термінології у кримінальному праві на прикладі понятійного апарату Кримінального кодексу України, співвідношення політичної юриспруденції та судової правотворчості, впливу рішень Європейського суду з прав людини на правоутворення у кримінальному праві. На основі цього зроблено висновки і пропозиції, згідно з якими необхідно уніфікувати понятійний апарат КК з урахуванням положень міжнародних договорів України та з метою подолання колізій у чинному законодавстві України на засадах його ієрархічної побудови, взаємодії з мікро- і макросередовищем. Водночас у виданні (на с. 565) існує плутанина між поняттям верховенства права (rule of law) та законністю, верховенством закону (legality, supremacy of legislation), що пов'язано із невірним перекладом англійського терміна rule of law. Судова правотворчість у співвідношенні з політичною юриспруденцією вірно аналізується щодо допустимих меж судової активності, яка зумовлена визначеними законом рамками судового розгляду при вирішенні конкретних справ.

Авторський колектив монографії провів комплексне дослідження актуальної проблеми, яка має міждисциплінарний характер. Рецензована праця рекомендована науковцям, професорсько-викладацькому складу юридичних університетів та факультетів, аспірантам і студентам, а також може бути у нагоді державним службовцям, парламентаріям та суддям. Зазначене видання є значним доробком у вітчизняній правовій доктрині і слугуватиме джерелом подальших наукових розвідок такого комплексного політико-правового явища як правоутворення.

В. Т. Білоус

Віктор Тарасович Білоус, доктор юридичних наук, професор Національного університету ДПС України, заслужений юрист України

АКТУАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ*

Сутність і зміст проблем реформування місцевої публічної влади на сучасному етапі диктується об'єктивними потребами одночасно формування та удосконалення системи державного механізму в Україні, що відповідає би потребам соціально-економічного, політичного та духовного розвитку суспільства в умовах динамічних змін його трансформації після проголошення державної незалежності і суверенітету. Ці обставини визначають і спрямованість процесів демократизації системи органів державної влади та управління, державного устрою, характеру політичного режиму. Їх зміст значною мірою детермінований місцем і роллю в цій системі органів місцевої публічної влади, яка виступає в ній важливою з'єднуючою ланкою між центральною владою і регіонами, вагомим чинником формування ставлення населення до влади взагалі і до центральної зокрема, визначає можливість і ефективність включення місцевих громад в управління процесами регіонального розвитку, самопочуття і суспільні настрої громад та усвідомлення ними своєї відповідальності за загальний стан у регіонах і в державі в цілому.

Актуальність рецензованого дослідження П. А. Трачука «Адміністративно-правові засади реформування місцевої публічної влади в Україні» пояснюється тим, що, з одного боку, в історії державотворення ці процеси є перманентними, оскільки життя вимагає постійного удосконалення механізмів функціонування місцевої публічної влади, а з іншого – зміст і характер повноважень місцевої публічної влади багато в чому визначаються соціально-економічними, політичними, культурними особливостями та історичними традиціями державотворення в Україні. Актуальність досліджуваної проблеми впливає і з вимог Конституції України 1996 р., яка заклала певні основи дуалізму місцевих публічно-владних систем – місцевого самовря-

© В. Т. Білоус, 2011

* Рецензія на кн.: Трачук П. А. Адміністративно-правові засади реформування місцевої публічної влади в Україні: Монографія. – Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2011. – 335 с.

дування та органів державної виконавчої влади, які уособлюють місцеві державні адміністрації. У процесі забезпечення ними збалансованого вирішення проблем місцевого та загальнодержавного рівня це породжує низку логічних та правових колізій. Їх подолання, як справедливо зазначає автор, ускладнює і адміністративно-територіальна система, і системою вертикальних та горизонтальних зв'язків владно-управлінських інститутів, наслідком неузгодженості між якими є пониження рівня суспільної довіри та легітимності влади.

Виходячи з цього, автор вперше піддає комплексному науковому аналізу усю сукупність проблем, пов'язаних з формуванням та функціонуванням системи місцевої публічної влади в Україні у контексті адміністративної доктрини та Концепції адміністративної реформи, розробленої в 1998 р. та з урахуванням вимог Конституції України, Європейської хартії та прийнятих на її базі Закону «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації» та інших законів України з питань місцевого і регіонального розвитку.

Враховуючи, що носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ, якому належить виключне право визначати засади місцевої публічної влади, у монографічному дослідженні П. А. Трачук приділяє увагу співвідношенням муніципальної влади та народовладдя, аналізу концептуальних та практичних проблем реалізації установчої влади українського народу в процесі інституціоналізації місцевого самоврядування.

У роботі дається не лише аналіз стану теоретичної розробки системи місцевої публічної влади, а й стан та дієвість її механізмів, які вимагають правового врегулювання, шляхи їх удосконалення, приведення цих механізмів у відповідність з поточними та стратегічними завданнями державотворення, формування надійних і стабільних механізмів України як демократичної держави. Автор наголошує на тому, що ці ціннісні орієнтири, закріплені у ст. 1 Конституції України, є визначальними у реалізації стратегії соціально-економічного, політичного і духовного розвитку Української держави. Виходячи з цього, обґрунтовується потреба формування такого механізму забезпечення організаційних та економічних основ місцевої публічної влади, без яких демократія та реальне місцеве самоврядування в широкому розумінні немислимі.

Справедливо зазначається, що при всьому розмаїтті підходів до вирішення цих проблем різних політичних сил і блоків в Україні, ідея удосконалення організаційних та правових основ системи місцевої публічної влади не викликає заперечення сил. Про це свідчать їх передвиборні програми. Але автор справедливо вказує на відсутність між ними єдності у визначенні шляхів досягнення визначених цілей, можливості і спроможності будь-якої з них взяти на себе відповідальність за здійснення реформ, які забезпечили б такий баланс владних повноважень центральних органів державної влади з інститутами місцевого самоврядування, який, з одного боку, не спровокував би дії відцентрових сил і руйнування основ цілісної державності, а з іншого – забезпечив би передачу інститутам місцевого самоврядування достатніх повноважень для виконання властивих їм за природою функцій, зокрема проблем життя громад, створення умов для реальної, а не декларативної самоврядності.

Монографія П. А. Трачука «Адміністративно-правові засади реформування місцевої публічної влади в Україні» присвячена осмисленню характеру, змісту і спрямованості конституційного реформування політичних і правових інститутів, механізму розмежування публічних владних повноважень та взаємодії між інститутами державної влади та місцевого самоврядування з метою піднесення ефективності управління, оптимального збалансування інтересів центру і регіонів та прискорення темпів суспільного соціально-економічного розвитку, досягнення високих стандартів якості життя.

У зв'язку з цим автор наголошує на необхідності науково-теоретичного забезпечення поточних і перспективних адміністративних реформ та активізації досліджень адміністративного права й державного управління. У цьому контексті особливої уваги вимагає розроблення нових підходів до класифікації. Рецензована монографія є першим в Україні комплексним дослідженням теорії, методології і практики механізму функціонування та основних напрямів перебудови інститутів місцевої публічної влади у контексті реформування політичної системи України. Вона пропонує читачеві результати наукового аналізу широкого кола питань теорії і практики, що охоплюють генезис та еволюцію муніципальної влади, як різновиду публічної; проблеми співвідношення державної влади та місцевого самоврядування як складової завдань адміністративної реформи в Україні; громадян, як основних суб'єктів системи місцевого самоврядування; забезпечення верховенства права при реалізації місцевої публічної влади; механізмів взаємодії центральних і місцевих органів державної влади з інститутами місцевого самоврядування із забезпечення самодостатнього розвитку територіальних громад і регіонів; конституційних гарантій участі громадян України у здійсненні місцевого самоврядування та юридичної відповідальності за порушення законодавства про місцеве самоврядування.

Автор монографії розкриває ліберально-юридичне розуміння принципу верховенства права та принципу законності як основи адміністративно-правового забезпечення демократичних засад діяльності місцевих громад та інших суб'єктів місцевої публічної влади.

Важливим аспектом монографічного дослідження є аналіз особливостей юридичної природи місцевої публічної влади. У зв'язку з цим справедливо наголошується на необхідності приведення у відповідність з нею системи механізмів функціонування, які можуть реально забезпечити піднесення активності участі громадян у вирішенні соціальних і духовних проблем громад, задоволення повсякденних потреб населення та збалансування на цій основі інтересів територіальних громад з інтересами українського суспільства і держави.

Автор наголошує, що важливим завданням на шляху вирішення цих проблем є узагальнення зарубіжної теорії і практики у сфері функціонування місцевої публічної влади. Одночасно акцентує увагу на тому, що на сучасному етапі становлення української державності ряд пропонує моделей місцевого та регіонального самоврядування, у тому числі федералізації можуть породжувати як мінімум гіпотетичну загрозу цілісності та суверенітету державності України.

Саме цим автор пояснює певну настороженість української суспільно-політичної думки щодо ідей так званої «регіоналізації», включно федералізації влад, в яких проглядається потенційна небезпека сепаратизму і цілісності державності України. Очевидно цим керувалися і творці чинної Конституції, закріплюючи де-юре унітарну форму Української держави, не зважаючи на наявність у її складі автономного державного утворення.

На нашу думку, автор справедливо зазначає, що якщо на перших порах незалежності України пріоритетом її стратегії було закріплення основ внутрішнього і зовнішнього суверенітету. Пріоритетом цих факторів, як справедливо відзначає дослідник, регіональні аспекти її розвитку в європейському розумінні відтіснялись на другий план. Але зміцненням економічних, політичних, духовних основ Української держави з такою ж об'єктивною неминучістю сьогодні висувують на перший план питання розширення основ громадянського суспільства, зростання уваги держави до питань регіонального розвитку, розвитку місцевого самоврядування та адекватного забезпечення правових основ його функціонування за критеріями кращих європейських зразків. Саме це наближає можливість реалізації Україною принципів Європейської Хартії про місцеве самоврядування. У цьому контексті справедливим є висновок про те, що становлення та подальший розвиток місцевого самоврядування в Україні супроводжується формуванням правової держави, зміцненням основ громадянського суспільства та інтеграцією України в Європейське співтовариство народів. Цим автор пояснює і наукові пошуки адекватних механізмів місцевого самоврядування, які забезпечили б сталий і збалансований розвиток регіонів, врахування їх особливостей і специфіки та єдності з державними інтересами.

Привертає увагу і висновок про те, що автори вітчизняної «Концепції державної регіональної політики» навіть не дали самого її поняття, не визначили належним чином її мети та засобів, механізмів та шляхів її досягнення. Це, як підкреслює дослідник, і визначає стан системного занепаду, неефективності та бездієвості інститутів місцевої демократії, породжуючи політичну апатію та правовий нігілізм громадян. А відсутність економічного забезпечення ефективної діяльності органів місцевого самоврядування не дозволяє громадам отримати від них належних владних послуг. Слід погодитися з думкою автора, що перша й основна причина цього – у відсутності правової бази. Можна сподіватися, що наявні в Парламенті України проекти трансформації політичної системи сприятимуть вирішенню цієї проблеми.

Варто зазначити, що як і до будь-якої праці, до даного дослідження можна висловити чимало зауважень. Серед них можна б вирізнити недостатню систематизованість багатого теоретичного матеріалу, який використав автор. У такій праці хотілось би побачити й узагальнення минулого і сучасного національного досвіду, який опирається на місцеві традиції та можливості. Навряд чи доцільно виокремлювати у якості самостійного класу функції місцевої публічної влади у контексті політичної легітимності.

Означені зауваження мають як дискусійний, так і рекомендаційний характер та в цілому не применшують актуальності оригінального наукового дослідження, яке вже стало фактом і вагомим внеском у політико-правову думку і послужить добрим джерелом для наступних досліджень проблем самоврядування, як важливого аспекту консолідації місцевих спільнот та зростання їх відповідальності за стан та вирішення проблем соціально-економічного, політичного і духовного розвитку українського суспільства в цілому.

Г. Г. ЗАБАРНИЙ

Григорій Григорович Забарний, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри Національного університету ДПС України

АКТУАЛЬНА ПРАЦЯ У ГАЛУЗІ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ*

Рецензована монографія присвячена дослідженню актуальних питань теоретичного і практичного характеру, пов'язаних з правовою охороною винаходів та корисних моделей в Україні.

Робота складається із вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел, малої енциклопедії права інтелектуальної власності, латинської юридичної термінології цивільного права, крилатих виразів юридичного змісту, юридичних виразів та прислів'їв.

У першому розділі авторами роботи розкриваються особливості становлення системи правової охорони винаходів за часів СРСР. У розділі чітко та у повному обсязі наведено чинні на той час нормативно-правові акти та надано змістовну аргументацію щодо позитивних та негативних сторін вказаних актів. Важливе зна-

© Г. Г. Забарний, 2011

* Рецензія на кн.: *Бошицький Ю.Л., Воронін Я.Г.* Правова охорона винаходів та корисних моделей в Україні: проблеми теорії та практики: Монографія. – К.: Вид-во Європейського університету, 2010. – 342 с.